

NORDISKE

3 - JUNI 2024

FORENINGEN
NORDEN

Meget mere NORDEN

Ét modersmål – tre nordiske hjemlande

De nordiske sprog er min sjæl
og jeg nærmest ånder gennem
sproget, siger den svenske
skuespiller Stina Ekblad.

Foreningen Norden har styrke til at løfte nordisk samarbejde

Foreningen Norden har fået styrket vores muligheder for at fremme det nordiske samarbejde. Det gælder både organisatorisk og politisk.

Sådan må konklusionen være efter det årlige repræsentantskabsmøde, der i år fandt sted den 25. maj på Nordatlantens Brygge i København.

Det er der flere grunde til at konkludere.

For det første har vi i enighed vedtaget en ny ambitiøs strategi for foreningens udvikling i de kommende år. Den rummer både kontinuitet og fornyelse. Der er gang i mange gode projekter og aktiviteter i vores forening. Det gælder selvfølgelig det store arbejde, der gøres i vores lokalforeninger. Og det gælder de projekter, der handler om at involvere børn og unge i det nordiske samarbejde, herunder Norden i Skolen og Nordjobb, samt andre projekter, der bidrager til det folkelige fællesskab i Norden. Alt det skal fortsætte og gerne styrkes.

Samtidig er der flere nye tiltag, der

Foto: Jacob Carlsen

allerede er sat i gang eller er på vej. For eksempel har vi igen Nordisk Sommerlejr med stor tilslutning i Hillerød, der om sommeren samler unge fra hele Norden hen over en uge. Og så udvikler vi hele tiden vores digitale tilbud om deltagelse på nettet til møder og konferencer som supplement til det fysiske møde.

På vores landskontor i Vandkunsten i København har vi fået mulighed for at udvide lokalerne, så vores nordiske samarbejdsforening, FNF, er flyttet ind. Det skaber synergi og bedre faciliteter.

For det andet har vi, også i enighed, vedtaget politiske programmer om styrkelse af Helsingforsaftalen med flere samarbejdsområder og forslag om direkte valg til nogle af pladserne i Nordisk Råd, transportpolitik og rigsfællesskabet. Det giver os et grundlag for at styrke det politiske arbejde og vores kommunikation.

For det tredje kan vi konstatere, at antallet af nye medlemmer i vores forening er væsentligt øget gennem det seneste år. Det er i sig selv en styrkelse. Men det vidner nok også om, at udviklingen i Europa og verden betyder, at flere og flere ser et behov for at styrke vores fællesskab i Norden både folkeligt, kulturelt og politisk.

Lars Barfoed, formand

NORDISKE

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Lars Barfoed

Generalsekretær: Christian Lagoni

Protektor:

H.M. kong Frederik X

NORDISKE – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:

Pia Alø Visser, Stibo Complete.

NORDISKE udkommer i januar, april, juni og oktober. Den annoncerede beskrivelse af forretningsudvalget er udsat til næste nummer, der omdeles fra 7. oktober.

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Stibo Complete a/s.

Forsidefoto: Stina Ekblad. Foto: Linda Kastrup, Ritzau, Scanpix.

Medlemskab: Du bliver medlem for 315,- om året, 410,- for en husstand, 215,- for pensionist og 260,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind:

www.foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/

Ét modersmål – tre nordiske hjemlande

Sproget har styret den finskfødte skuespiller Stina Ekblads liv og karriere mere end noget andet. Det var længslen efter hendes svenske modersmål, der trak hende fra Danmark til Sverige – og hun blev nordisk. Vi møder Ekblad, som netop er fyldt 70 år, til en samtale om Norden og nordiske sprog.

- Jeg havde ud-
længsel. Det vigtige
var ikke landet. Det
vigtige var udlandet,
siger Stina Ekblad om
den trang, der bragte
hende til Danmark
ved lidt af et tilfælde.
Foto: Simon Læssøe,
Ritzau, Scanpix.

Da vi på Stina Ekblads forslag aftaler at mødes på Malmø Centralstation, forekommer stedet at have symbolsk betydning for den svenske skuespiller: Hun har boet 10 år i Danmark og mere end 40 år i Stockholm og derfor må den store grænseby med stærk dansk indflydelse være et passende sted for en samtale om sprog i almindelighed og nordiske sprog og identitet i særdeleshed. Ikke mindst fordi Stina Ekblad, som taler dansk uden accent, er en kendt og populær skikkelse i hele Norden.

I Malmø optrådte Stina Ekblad sammen med den ligeledes finlandssvenske sanger og pianist liris Viljanen i et program om hjemstavn, hjemve, udlængsel og kvindeliv over generationer.

- Teatret har fyldt mit liv mere end noget andet, men nu er det slut. Ikke at jeg trækker mig tilbage, men jeg vil bruge tiden på tekstformidling og filmindspilninger og samarbejder med musikere som liris Viljanen eller jazzsanger Anna Kruse, som jeg tit optræder sammen med i programmer omkring Edith Södergran. Jeg har spillet teater i 50 år, jeg tror, det er ved at være nok nu, siger Stina Ekblad.

Skelsættende besøg i Danmark

Når den lange sceneanciennitet kan have sin rigtighed, skyldes det, at Stina Ekblad rejste fra Finland til Danmark allerede som 15-årig og blev blæst bagover ved mødet med danske jævnaldrende, da ungdomsoprøret var på sit højeste.

Før vi dykker ned i hendes finske opvækst og de danske år samt livet i Sverige, forklarer hun, hvorfor nordiske sprog spiller en fuldstændig afgørende rolle i hendes liv og karriere.

I det følgende lader vi Stina Ekblad fortælle uden at gengive Nordiske-redaktørens spørgsmål, journalistiske iagttagelser og andre regibemærkninger:

- Vi har meget til fælles i Norden og det meste hænger sammen med sprogene. Sproget er selve roden til det nordiske. Det er sprogenes slægtskab, der giver en familiefølelse. Det er i sproget, at nordiske værdier som samhørighed ligger gemt. Jeg føler, at jeg er Norden. De nordiske sprog er min sjæl og jeg nærmest ånder gennem sproget, siger Ekblad.

Stina Ekblad har medvirket i flere end 30 film og tv-serier og langt flere teaterforestillinger. Her er hun i rollen som moderen Karin i Krøniken – gift med Kaj Holger, der spilles af Waage Sandø. Foto: Mike Kollöffel, DR.

- Jeg elsker at udtrykke mig ved at åbne min mund og formidle en tekst. Der kommer noget ud! Jeg kommunikerer! Jeg elsker også forskellighederne i Norden, både i mentalitet og i sprog. Jeg hører hjemme i sprogene – også islandsk, færøsk, norsk og i nordiske dialekter og de oldnordiske sprog. Jeg er forelsket i sprogene, som jo også har præget hele min personlige og professionelle tilværelse. Jeg overvejede endda på et tidspunkt at studere nordiske sprog.

- Jeg tror allerede, at jeg mærkede sprogets fysiske forankring i kroppen som barn og den kraft, jeg følte ved sprogets muligheder, var med til, at jeg i 10-års alderen besluttede, at teater skulle blive min livsbane.

Kunstner, men hvilken?

- Jeg er født med en længsel efter at udtrykke mig. Først ville jeg være forfatter. Der skal man jo kun bruge en blyant og papir, tænkte jeg. Jeg drømte

om at spille klaver, men et klaver var utænkeligt at eje. Maleriet var også omstændeligt, det samme gjaldt balletten, som ville kræve, at jeg skulle til byen. Og det kostede alt sammen penge, som vi ikke havde mange af. Men mest af alt ville jeg være kunstner og lære at udtrykke skønhed og melankoli, som vel er et nordisk kendetegn. Jeg følte dengang som nu, at gråheden er vidunderlig.

- Forfatterambitionen varede en rum tid. Jeg er født og vokset op i Österbotten, i den svensksproge-

Så förde Ted ned dem i kalujsen. Där
luktade det mycket gott.

- Här är två sjömän som vill ha mat,
sade Ted.

- Jaha, sade kocken utan att se upp
från grytan. Kocken var
en tjock, rödbrun 150-kilos
man med små mustacher
och ett avspånande hak-
skägg. På ryggen hängde en lång,
smal fläta.

Fra Stina Ekblads stilehæfter. Hun
mener, at hun var 9 år, da hun
skrev i hæfterne. Foto fra biogra-
fien 'Her bruser strømmen forbi'.

Övertalning

Inget skrämmande i berget, mitt barn.

Inget skrämmande i skuggorna omkring oss.

Inget skrämmande i enarna, som kasta efter oss.

Det är bara natten, inget skrämmande.

Lilla handen i min hand.

Det blir så, när det blir natt, barn.

Harry Martinson

10/9½

de del af Finland, som har tradition for arbejder- og
bondeforfattere, der beskriver og hylder naturen,
dyrene, jorden og arbejdet. Disse beskrivelser var
som åbenbaringer, da jeg lærte at læse. At lære at
læse åbnede en verden af poesi og prosa for mig,
og jeg sendte digte ind til blade og aviser som barn.

- Når jeg alligevel ikke blev forfatter, skyldtes
det, at jeg opdagede en stigende trang til at bruge
og udtrykke andres frembringelser verbalt. Jeg
spillede som alle andre med i skoleteater, jeg så

engang en professionel børneforestilling på det
lokale teater, Wasa Teater, og opdagede, at teater
fandtes og følte mig vældig fri derved.

Da begyndte livet!

- I sommeren 1969, da jeg var 15 år og spillede
klarinet i det lokale skolekorps, fik jeg chancen for
mit første møde med udlandet, da orkestret skulle
deltage i FDFs Landsmusikstævne på Fyn. Vi var
i Danmark i to uger, men hvilke uger! Blomster,

sommer, forelskelser. Jeg havde det som om, at nu begynder livet!

- Da jeg vendte hjem efter stævnet, voksede ud-længslen sig stærkere og stærkere. Jeg ville ud, væk, opleve, opdage, se! Jeg havde fået smag for Danmark med de mange og store grin, anarkisti-ske udsvævelser og både letsind og letsindighed, som stod i kontrast til det finske tungsind, som jeg oplevede, at jeg levede i.

- Min udlængsel blev forstærket af, at der i Fin-land kun var optagelse til den svensksprogede te-aterskole hvert fjerde år, og da jeg havde hørt, at nogle højskoler havde teaterlinjer, var det oplagt at lede efter dem i Danmark. Jeg havde en erhvervs-vejleder i skolen, som tog mig med på det lokale rejsebureau, hvor vi efter et stort arbejde fandt frem til Uldum, Støvring og Ryslinge højskoler med teaterlinjer.

- Mine forældre ville gerne beholde mig hjemme, men hjalp mig alligevel økonomisk til det dyre seks måneders ophold på Ryslinge Højskole. Jeg skam-mede mig over at ligge dem til last, men efter op-holdet kunne jeg bryste mig af, at jeg ikke siden dengang som 18-årig har kostet dem noget.

Fra Ryslinge Højskole til Odense Teater

- Det er sjovt at tænke på, at det næsten lige så godt kunne have været USA jeg kom til – eller Tysk-land, hvor 'man' i Finland rejste hen efter skolen. Min søster og hendes veninder var i Berlin og andre steder i Tyskland som au-pair eller på plejehjem. Det vigtige var ikke landet. Det vigtige var udlandet.

- Men på grund af det danske sprog, den varme danske sommer i '69 og den generøse danske mentalitet blev det til Ryslinge Højskole. Her blev jeg klar over, at nu skulle jeg tage springet for alvor – og Odense Teater blev den næste milepæl. Jeg vidste jo, hvad jeg ville, og jeg vidste også, at jeg kunne. Og kom ind i første forsøg. Det blev en stor tid med gode roller i et ungt miljø – også i Køben-havn, hvor jeg i mange år beholdt en lille lejlighed i Sankt Peders Stræde med toilet i gården – til 80 kroner om måneden.

Sproget trak

- Men jeg savnede mit svenske sprog. Ikke så me-get landet og familien, men som skuespiller læng-tes jeg efter at udtrykke mig på mit modersmål. En skuespillerkollega på Odense Teater, Hanne Borchsenius, sagde: Jamen, taler du svensk! Hvad laver du så i Odense? Og dermed såede hun et frø, der fik mig til at tage springet til sproget.

- Jeg tog hjem til Wasa Teater i Österbotten og spillede en monolog, 'Århundredets kærligheds-eventyr' af Märta Tikkanen. Den blev en succes, og efter en turne til Stockholm blev jeg tilbudt enga-gement på Stockholms Stadsteater og flyttede til Sverige. Få år senere kom jeg til Dramaten, hvor jeg arbejdede i 34 år.

- I Sverige følte jeg, at folk arbejdede meget, at de var grundige, analyserende og mere alvorlige end danskerne. Jeg kan huske, at jeg blev helt be-novet over de dygtige, seriøse svenskere.

- Jeg oplevede, at den danske teaterverden var præget af Holberg, vaudeviller og revyer, mens Sverige var Strindberg og psykologisk realisme og Finland den stærke amatørtradition. Alt sammen var faktisk noget, jeg var og er en del af. Sikke en rigdom!

Vi må definere os som nordiske

- I forhold til Norden savner jeg, at vi definerer os mere poetisk, mere sensuelt. Det er helt naturligt, at vi i Norden indgår i globale løsninger og struk-turer. Vi er ikke nok i os selv. Men det nordiske ejer sin egen skønhed. Den skal vi sætte pris på og lytte til.

- Samtidig har jeg en god fornemmelse af at være en del af Europa. Når jeg planlægger, er det altid med Norden eller resten af Europa for øje. Jeg har en god fornemmelse for det gamle Europa og ikke mindst tysk kultur og i særlig grad tysk musik. Tyskland har jo fostret alle de store komponister, hvis musik kan opleves overalt i tyske kirker, kate-draler og operaer. Jeg filmede i Tyskland som gan-ske ung og mange år senere spillede jeg på Düs-seldorfer Schauspielhaus under Staffan Valdemar Holm.

- Jeg er med årene blev et storbymenneske og nyder at trække mig tilbage og være et ensomt lille menneske i min storby. Jeg er vokset op i en lille landsby i udkanten, men i dag kan jeg ikke tænke mig andet end at bo i en storby. Naturen er jo al-ligevel aldrig langt væk i Norden.

- Og så glæder jeg mig over at være blevet 70 og have kræfter, nysgerrighed og livsmod til at opleve. Snart skal jeg til Sydfyn for at optage filmen Mad-klubben II sammen med Kirsten Olesen og Kirsten Lehfeldt. Det og dem glæder jeg mig så meget til!

eø

For et par måneder siden udkom Stina Ekblads selvbiografi, 'Her bruser strømmen forbi', på dansk på forlaget Multivers.

- Jeg mærker en øget interesse for at være sammen med ligesindede, som vi er i Norden. Sådan har jeg det også, både personligt og politisk, og derfor giver øget nordisk samarbejde mening på mange områder. Skal jeg vælge et sted i Norden, som jeg er særligt begejstret for, må det blive Stockholm, hvor jeg har været rigtig mange gange, siger Troels Lund Poulsen, som her besøgte den norske luftbase Ørland sammen med sin norske ministerkollega, Bjørn Arild Gram (tv).

Dybere og bredere samarbejde om nordisk forsvar

De nordiske landes forsvar skal arbejde langt mere sammen i fremtiden, især når det handler om militære øvelser og anskaffelse af materiel. Vi taler med Troels Lund Poulsen om militært samarbejde i Norden.

Forsvarsminister Troels Lund Poulsen siger til Nordiske, at når det gælder militære anskaffelser, så er nordisk samarbejde oplagt. Et af områderne, der er iværksat flere år før, Lund Poulsen blev forsvarsminister, er produktion af uniformer.

Tilbage i vinteren 2022 underskrev Forsvarsministeriet en kontrakt med den norske leverandør Oskar Pedersen AS om Nordisk Kampuniformssystem (NCU), hvis eneste nationale forskel er kamuflagemønstrene. Kontrakten blev indgået i Oslo sammen med Sverige, Norge og Finland og har en samlet værdi på mere end 425 mio. euro over syv år.

- Med krig i Europa og udsigt til, at alle lande bliver medlemmer af Nato, er det nordiske samarbejde mere aktuelt end nogensinde. Vi arbejder i den nordiske kreds på en ny, politisk vision for det

fremtidige samarbejde og et nyt forsvarskoncept, som styrker det operative samarbejde i vores region. Vi minder jo om hinanden i Norden og det er helt klart, at samarbejdet bliver dybere og bredere i de kommende år, siger Troels Lund Poulsen.

Han har kun været forsvarsminister siden august sidste år, men er formentlig den mest alsidige danske politiker overhovedet. Han har arbejdet med næsten alt og været minister for det meste: miljø, skat, undervisning, erhverv- og vækst, økonomi, beskæftigelse og nu forsvar. Tillige er han formand for Venstre og vicestatsminister.

Norden kommer tættere på

Hans allerførste hverv som nyvalgt folketingspolitiker i 2001 var at fungere som sit partis udenrigsordfører, men det er først nu, at han for alvor har fået Norden ind under huden, hvor det nordiske forsvarssamarbejde i Nordefco er rykket frem på dagsordenen, som følge af Sveriges og Finlands optagelse i Nato.

- Vi får dermed langt større mulighed for at bruge hinandens styrker og kapaciteter på især tre områder, nemlig militære anskaffelser, øvelser og vi opnår sammen en betydelig indflydelse i den nordlige del af Natos område, hvor vi før alene lænede os op ad Norge og Island.

Kommer en egentlig nordisk kommando i Nato på tale?

- Næppe. Den er ikke på tegnebrættet foreløbig, men vi har jo lige været på Færøerne i Nordefco-regi og – under vores og landsstyrets værtskab – aftalt et meget tættere nordisk samarbejde.

Ministeren henviser til et møde i Tórshavn den 30. april, hvor forsvarsministrene fra Danmark, Sverige, Norge, Finland og Island samt ministeren for udenrigsanliggender, industri og handel for Færøerne og ministeren for udenrigsanliggender for Grønland bl.a. drøftede den sikkerhedspolitiske situation i Arktis og Nordatlanten. Derudover underskrev ministrene fra Nordefco-medlemslandene den nye vision for det nordiske forsvarssamarbejde. Visionen markerer, at Finland og Sverige nu er medlemmer af Nato.

Tæt samarbejde med Norge og Sverige

Troels Lund Poulsen er synlig tilfreds med, at det lykkedes at samle kræfterne.

- Vi har opnået meget konkrete resultater i samarbejdet på det seneste. Det gælder f.eks. samarbejde om træning med Norge om vores helikoptere og F-35 kampfly. På samme vis har vi samarbejde med Sverige om træning med infanterikampkøretøjer.

Hvor langt kan samarbejdet komme til at strække sig? Norge er gået sammen med Tyskland om at udvikle og bygge ubåde. Kan vi koble os på projektet og eventuelt leje ubådene?

- Nej, ubåde er ikke vores førsteprioritet, men der er andre kapaciteter på det maritime område, hvor nordisk samarbejde giver mening, og med dansk produktion i spil. Det er vigtigt at gøre os mindre sårbare ved at udnytte hinandens styrker og øge den fælles slagkraft.

- Når det handler om produktion af ammunition stiller sagen sig anderledes, idet bl.a. Skandinavien største våbenfirma byder ind på at overtage den tidligere ammunitionsfabrik i Elling ved Frederikshavn, siger Poulsen.

Dansk produktion genoptages

Det er norsk-finske Nammo, som står klar til at overtage lokaliteterne, der blev taget ud af drift for få år siden. Virksomheden producerer godt en fjerdedel af Europas ammunition, bl.a. de store granater, som er stærkt efterspurgt af den ukrainske hær.

- Vi går efter flere fælles produktioner, og jeg anser Nammo for at være en seriøs kandidat til at stå for produktionen i Elling, som dog endnu er et par år ude i fremtiden, siger Troels Lund Poulsen, som i begyndelsen af juli deltager i Natos 75-års jubilæumstopmøde i Washington.

Hvordan udmønter det nordiske samarbejde sig i forhold til dette topmøde? Har man forberedt og samstemt nogle politikområder?

- Nej, ikke i den forstand at vi på forhånd har aftalt en nordisk drejebog. Så formelle er vi ikke. Men vi mødes undervejs til uformelle drøftelser og det er klart, at der er større appetit på nordisk samarbejde, efter at Sverige og Finland er med i kredsen. Det viste sig så sent som i går, da jeg var til EU-forsvarsministtermøde i Bruxelles, siger ministeren.

ee

Mejdahl stræbte ikke efter magten, han fik den givet

Christian Mejdahl er født på Færøerne og har været i Grønland 27 gange som politiker og formand for Folketinget. Nu fylder han snart 85 og er stadig Norden-tilhænger om en hals og ivrigt medlem af Foreningen Norden. Vi besøger en bonde gennem mange generationer i aftægtsboligen i Vindblæs.

Vores møde finder sted – uden at det var tilsigtet – på 50 års dagen for Christian Mejdahls tiltræden som borgmester i Løgstør. 34 år var han, landets yngste på det tidspunkt.

– Jeg var den, de andre havde mindst imod, lyder det med vanlig beskedenhed fra den 84-årige Mejdahl, da vi sidder bænket med kaffe og kage sammen med hustruen Eva i deres hjem i landsbyen Vindblæs lidt syd for Løgstør.

Mejdahl bringer selv valget som borgmester på bane, fordi det skete på baggrund af det ene af to dødsfald, som 'ændrede kursen for os'. Løgstørs daværende borgmester var netop død og Mejdahl blev, med stemmerne ni mod seks og fire blanke, valgt som efterfølger.

I 2003 blev Mejdahl formand for Folketinget, da hans Venstre-partifælle Ivar Hansen også døde pludseligt.

I det hele taget er det en mand, som aldrig har stræbt efter magt og indflydelse, men som gentag-

ne gange er blevet opfordret til at tage magten og flere gang har sagt nej tak, bl.a. til en ministerpost under Anders Fogh Rasmussen.

Styrkede forholdet Danmark-Grønland

Næsten fem år blev det til som formand for Folketinget, 20 år som medlem, heraf en årrække gruppeformand i Venstre og statsrevisor, men også i det nordiske samarbejde har han sat sig varige spor – især i forholdet mellem Danmark og Grønland. Desuden har han været medlem af Foreningen Norden i mere end 25 år og i dette forår har han fulgt hele striben af velbesøgte webinarer, som Foreningen Norden har tilbudt sine medlemmer.

Mejdahl blev sat i verden nytårsaften i 1939 i Tværå på Færøerne, hvor hans danske far var præst. Få måneder senere brød verdenskrigen ud og hjemrejse var umulig før foråret 1945, hvor familien fik plads på det første skib, der var sikret via en minestrøget rute.

Det ser aktuelt sort ud for Venstre i meningsmålingerne, men Mejdahl er aldrig i tvivl om, at det er her, han hører til, selvom han minder om at partiet fra 2001 til 2015 var Danmarks største parti ved folketingsvalgene. Partiet toppede netop i 2001 med 56 mandater, har nu 23, og meningsmålingerne viser aktuelt 11-12 mandater. I dag nyder Christian og Eva Mejdahl deres hus, have og familie i Vindblæs. Foto: Esben Ørberg.

- Da jeg som 11-årig havde mulighed for at komme i mellemskole, sagde jeg nej. Alle var bønder i min familie og det ville jeg også være. Mit mål var at få egen gård, inden jeg fyldte 25 år, og det sparede jeg målrettet op til som forkarl. Min fars budskab var ikke til at tage fejl af: Dit hoved er godt nok og dine hænder vender rigtigt, men uanset hvad du vælger, skal du klare dig selv!

- Det budskab var naturligvis med til at jeg gik målrettet efter at få min egen gård. Det blev til Hal-

drupgård, og kort efter fik jeg øje for organisten ved Oudrup Kirke, Eva Larsen.

Indbegrebet af stabil tilværelse

Fra Eva Larsen, nu Mejdahl gennem snart 57 år, lyder dog som om initiativet var hendes:

- Man kunne jo ikke have sådan en ungkarl gående rundt på gården alene. Han havde jo ingen til at lave mad til sig!

Og dermed var Mejdahls private skæbne beseglet. Det unge par, som havde kendt hinanden fra konfirmationsalderen, blev gift og fik tre sønner, som alle er landmænd på egnen, og en datter. Den ene søn har overtaget fødegården og Christian Mejdahl og Eva er flyttet i hus i Vindblæs – et solidt stenkast fra gården.

Mens Mejdahls private liv er præget af stabilitet og sikre valg, er hans politiske karriere i langt højere grad afstukket af tilfældigheder – som de to nævnte dødsfald. Han er tilsyneladende blottet for personlige ambitioner og hans mange tillidshverv, også uden for Folketinget, er kommet på opfordring.

- Jeg har været heldig. Har været på rette sted på rette tidspunkt, mener han selv.

Solidaritetsrejse til Ukraine allerede i 2005

Et af de nordiske spor Mejdahl ser tilbage på med særlig glæde er det nordisk-baltiske samarbejde, kaldet NB8, som i 2005 bragte landenes parlamentsformænd til Kiev i Ukraine for, som Mejdahl udtrykker det, at 'give ukrainerne moralsk opmuntring til at blive medlem af EU og Nato'.

To år senere drog samme kreds fra NB8-toppen til Georgien i samme ærinde.

- Det var en stor glæde at opleve, at opbakningen gav vores politiske kolleger et synligt rygstød til at kæmpe for at bevare selvstændigheden.

Den største opgave af nordisk tilsnit blev dog betroet Mejdahl i 2004, da Danmark og Grønland blev en enige om, at hjemmestyret skulle reformeres.

Mejdahl var det oplagte valg som næstformand i den kommission, som over de følgende fire år – overraskende for de fleste – kom frem til et resultat, som fik overvældende folkelig tilslutning – i

I Fyens Stiftstidende blev Mejdahl beskrevet således, da han i 2007 bebudede sin afgang som politiker: 'En mand, der både politisk og menneskeligt står for dyder, nogen vil mene, hører en svunden tid til. Men dyder, der netop med deres gammeldags retskafne skær er kommet til at stå for noget rodfæstet i en politisk verden med mange akademiske kometer, smarte bemærkninger og blank selvpromoverende overflade'. Her er Mejdahl i Folketingets formandsstol. Foto: Lars Nybøll, Ritzau, Scanpix.

- Jeg fattede ikke, at han ville søge ind i Folketinget og opgive sin borgmesterpost. Han får da aldrig et ben til jorden, sagde en lokal journalist til forfatteren Jette Hvidtfeldt i biografien om Mejdahl med titlen, 'Med formandens tilladelse'. Journalisten har siden erkendt sit fejlskøn. Mejdahl foran et maleri, som er en foræring fra et lagtingsmedlem og som viser bygden Tværrå, hvor han blev født den 31. december 1939. Foto: Esben Ørberg.

Grønland gennem en folkeafstemning med 70 pct. ja-stemmer.

Kommissionen, som havde Jonathan Motzfeldt som formand, fremlagde 32 områder, som Grønland kunne 'hjemtage', som det fortsat hedder.

Grønlænderne tog dog umiddelbart kun det ene af selvstyreforeningens 32 områder hjem – råstofferne, et område som økonomisk kunne hvile i sig selv. Resten ventede de med. Til gengæld gav Danmark fire mia. kroner om året i bloktilskud.

Det er ikke underligt, at Mejdahl har været så mange gange i Grønland, når man desuden betænker, at han i 90'erne var formand for Fællesrådet for Mineralske Råstoffer for Grønland, som var et centralt politisk omdrejningspunkt.

Får andre til at arbejde sammen

Mejdahls nordiske interesse er ikke næret af familie eller venner, men af hans tidlige interesse for politik i almindelighed. Og måske også fordi, han har en medfødt evne til at få folk til at arbejde sammen.

- Det forekom mig helt naturligt allerede i 60'erne at undersøge mulighederne for øget nordisk samarbejde, og jeg oplevede jo planerne om Nordek på afstand, den konstruktion, der var udtænkt som en nordisk frihandelsorganisation, et mini-fællesmarked.

- Jeg hører ikke til dem, der begræder, at vi ved tilslutningen til Fællesmarkedet i 1972, unionens

forløber, vendte blikket bort fra Norden i en årrække. Jeg erkendte, at vi var blevet en del af et større fællesskab, end vi havde kunnet etablere i Norden, og derfor har jeg heller aldrig accepteret, når der bliver sagt enten Norden eller EU. Det er både og. Og nu, hvor både Finland og Sverige er medlem af Nato, er hele Norden jo en stærk del af en kolossal militær kraft.

- Jeg synes alligevel, at det er værd at huske, at Norden i sin kulturelle oprindelse er opstået af en vældig folkelig kraft, af mennesker som ville noget med deres nordiske naboer. Den interesse stammer jo helt tilbage fra Kalmarunionen og mon ikke, det er derfor, at den nordiske ide fortsat er så stærk, siger Christian Mejdahl, som ser forholdsvis lyst på fremtiden for det nordiske samarbejde.

Det er heroppe i Norden, vi kommer fra

- Selvom vi formentlig aldrig kommer til at opleve så stærke samarbejdsbestræbelser som i 50'erne og 60'erne, så er ønsket om forbundethed i Norden stadig meget udpræget og meget mere, end vi nogensinde vil fornemme det i forhold til resten af Europa. Det er heroppe, vi kommer fra.

- Den nordiske ide er jo ikke bare bygget på en fælles historie, kultur og sprogfællesskab. Det handler også om nære, menneskelige relationer, familieforbindelser, venskaber og naturligvis samhandel og senest pasunion. Venskabsbyerne har haft større betydning end de fleste er klar over, og det samme gælder for tusindvis af ophold og udvekslinger mellem skole- og gymnasieelever. Der er endda opstået mange familier i kølvandet på disse besøg, siger Mejdahl.

Da Nordiskes udsendte er på vej ud ad døren og nævner et kommende interview med Venstres formand, forsvarsminister Troels Lund Poulsen (se side 8), lyser den gamle bonde op og beder om at få overbragt en varm hilsen til ministeren – og det er tydeligt, at Mejdahl er stolt over, at Lund Poulsen er en af hovedtalerne ved dette års Rebildfest, som jo også finder sted i Mejdahls hjemstavn, Himmerland. Her er han og familien forankret som kun bønder kan være det.

eø

Er foreningslivet nøglen til den nordiske model?

Frivillighed er godt, så længe der er villige. Idrætten har traditionelt været god til at rekruttere frivillige, bl.a. fordi idrætten tilbyder mange former for og grader af frivillighed. Her er børn i Førde-stafetten i Norge, som ledes af frivillige. Foto: Oddleiv Apneseth, norden.org.

Selvom fleksibilitet og fornyelse er et varemærke for nordisk foreningsliv, må de klassiske foreninger gentænke medlemsbegrebet for at genvinde den centrale placering i folkestyret, lyder det fra et nordisk forskerhold. Vi taler med holdets danske leder, Anker Brink Lund, om at forene sig i nye former.

Har en forening nødvendigvis medlemskaber, kontingenter, bestyrelser og referater? Eller er den nærmere et netværksfællesskab uden vedtægter og klassiske demokratiske spilleregler?

Et nordisk hold af forskere har studeret gamle og nye foreningsmodeller, som baserer sig på elementer fra både stat, det frie marked og civilsamfundet. Den videnskabelige dokumentation og overvejelserne udkom tidligere på året i den 320 sider lange engelsksprogede forskerantologi 'Associative Governance in Scandinavia', som bedst oversættes med 'samarbejdende folkestyre' eller 'ledelse gennem foreningsliv'.

Det stærke foreningssamfund er på mange måder i krise, men der er også håb.

Vi taler om begge dele med en af redaktørerne bag bogen, professor ved CBS, Anker Brink Lund. Han har i en årrække forsket i civilsamfund og fortæller, at forskerne begyndte med at spørge sig selv, hvordan vi er blevet til det, vi er i Norden.

Hvorfor er vi de bedste – og er vi?

- Hvorfor er Norden mere fredeligt, stabilt og mere samarbejds- og velfærdsbaseret end resten af verden? Nogle siger gensidig tillid, andre socialliberalistisk sindelag, at vi er særligt forandringsparate og innovative med protestantisk arbejdsmoral. Andre lægger vægt på, at vi er blevet reduceret til småstater, som har tabt de rigtige krige og således er blevet tvunget til at praktisere international neutralitet, åbenhed og markedsøkonomi, siger Anker Brink Lund.

- Vi er også kendetegnet ved evnen og viljen til at håndtere konflikter uden vold, gennem forhandling mellem nogenlunde ligeværdige parter – det vi kalder 'Associative Governance' – eller på dansk

samarbejdende folkestyre baseret på kontinuerlig forhandling mellem statsanerkendte foreninger. Netop vekselvirkningen mellem forhandling, samarbejde, kompromis og institutionaliseret konflikt er en kilde til og et særkende for nordisk samarbejde.

For Anker Brink Lund er hemmeligheden bag vores samfundsmodel altså at staten og foreningerne har anerkendt hinanden som gode og stærke medspillere, som er værd at forhandle med, når der er konflikter at løse. Dertil kommer, at staten faktisk motiverer til frivillig deltagelse og indflydelse.

- 'Associative Governance i Norden' er altså ikke noget, vi er, men noget vi gør sammen med hinanden. Derfor er det heller ikke noget, der er skabt en gang for alle. Balancen mellem stat og civilsamfund skal vedligeholdes som al anden infrastruktur.

200 års fri foreningsdannelse i Norden

Anker Brink Lund minder om, at denne måde at drive politik på er skabt gennem en næsten ubrudt organiseringsproces over mere end to hundrede år.

- På svensk taler man ligefrem om associations-tiden fra begyndelsen af 1800-tallet med religiøs vækkelse og *nyckterhetsrörelsen*, afholdsbevægelsen, som de centrale omdrejningspunkter. Derefter kom mange andre 'bevægelser' til, og det er blevet helt naturligt at danne en forening, hvis noget skal gøres eller interesser skal varetages.

- I begyndelsen af 1800-tallet var foreninger ikke noget, man kunne etablere uden videre. Man måtte søge myndighedernes tilladelse. Ganske vist havde der været en kort periode med foreningsfrihed i Frankrig, men det havde Napoleon sat en stopper for, og den dag i dag er der stærke restriktioner

på associationsvæsenet især i katolske lande – af frygt for religiøse og politiske protestgrupper og deraf følgende trusler mod den herskende orden.

Brink Lund fremhæver fire elementer, som er noget ganske særligt og særligt vigtige ved den nordiske tradition for foreningsliv.

- For det første at man ikke på forhånd skulle spørge myndighederne om lov til at forene sig om fælles formål – og at disse formål ikke kun var sel-skabelige, men også rummede plads for politisk, religiøs og erhvervsmæssig aktivitet, f.eks. andelsforetagender. Den selvorganiserede form for foreningsfrihed kan føres ubrudt tilbage til midten af 1800-tallet.

Besøgstraditionen

- For det andet har foreninger lært af hinanden på tværs af de nordiske lande. Det har længe været en fast tradition, at det første man gjorde, efter at have dannet en national organisation, var at invitere repræsentanter fra de andre nordiske lande på besøg – ofte i form af årlige flerdagesmøder, der gik på skift mellem landene som ansvarshavende arrangør, lyder det fra Brink Lund, som selv har nydt godt af det nu hedengangne Nordisk Sommeruniversitet, som i årtier samlede akademikere på kryds og tværs af fag fra hele Norden.

- For det tredje har statsmagten i Skandinavien ikke bare accepteret et frit foreningsliv, som alene er under ansvar for domstolene, man har også støttet sådanne sammenslutninger gennem anerkendelse, udlån af lokaler og senere også økonomiske tilskud. Denne inkorporering af foreninger tog for alvor fart under og efter første verdenskrig.

- For det fjerde har vi gennem kreativ brug af 'associative governance' i Norden udviklet et politisk system, der både rummer stærke statsmagter og dynamiske civilsamfund. De fleste andre steder har man enten-eller. I USA er der f.eks. en svag føderalstat, men et stærkt foreningsliv. I Rusland er der et svagt foreningsliv, men en totalitær stats-tradition.

Men et statsanerkendt foreningsliv har også sin bagside, lyder det fra Anker Brink Lund.

Anerkendelse med faldgruber

- Det, at blive anerkendt som forhandlingsberet-tiget part, medfører ofte begrænsninger i medlemsdemokratiet, fordi foreningerne opnår skat-teyderbetalt understøttelse i form af tilskud, som kan skabe afhængighed og svækkelse af medlem-mernes betalingsvillighed. Det så vi især efter høj-depunktet lige efter første verdenskrig. Men også i dag må vi erkende, at der er krav eller forvent-ninger om social integration samt administrative byrder.

- I dette samarbejdende folkestyre i Norden er det altså stat og kommuner, der definerer rammerne, men repræsentative foreninger, f.eks. leje-re og ejere på boligområdet, der fylder rammerne ud gennem forhandlinger.

- Prisen for denne 'associative governance' er dels, at det repræsentative demokrati modererer og overtrumfer den aktive medlemsdeltagelse – og dels at mange foreninger derved bliver kritiseret for at udvikle sig til forsteninger – med selvsupple-rende pamperi og topstyring, siger Brink Lund og betegner disse år som et vadeded.

- Foreningslivet i Norden trives for så vidt ud-mærket. Der er næppe væsentligt færre foreninger nu end før – bortset fra, at de ultralokale er blevet sammensluttet i større enheder. Omkring en tred-jedel af de nordiske befolkninger stiller også gerne op som frivillige. Men det bliver sværere og svæ-rere at få medlemmer til at stille op ved valg af be-styrelsesmedlemmer, især i rollerne som kasserer eller sekretær. Ofte bliver resultatet selvsupplering og indsættelse af Tordenskjolds soldater.

Teknologisk fix forsvinder hurtigt

Men der er håb, lyder det fra forskeren.

- De nye sociale medier af Facebook-typen ska-ber grundlag for nye organisationsformer og virtu-elle forsamlings. Men også sådanne *communities* skal organiseres. De organiserer ikke sig selv. Og det virtuelle og artificielle kan ikke erstatte det fy-siske og associative. Det teknologiske fix giver no-get på den korte bane, men man mister dybde og eftertænksomhed.

- Jeg tror, at foreninger i højere grad skal til-

lade, at passive medlemmer anerkendes som et legitimt element i form af faste donorer og ad hoc frivillige, der ikke nødvendigvis har lyst til at være kontingentbetalende medlemmer – endsige bruge tid på bureaukratiske udfordringer som referater, mødeledelse, GDPR-regler, hvidvask-regulativer, ansøgning om offentlig støtte osv.

Anker Brink Lund ser dette nye medlemskab folde sig ud på flere niveauer og henviser til de for længst lukkede sygekasser, som havde både ydende, nydende, aktive og passive medlemmer.

Hyldest til de passive

- Der vil stadig være brug for de klassisk frivillige til ovennævnte administrative opgaver. Men der vil også være plads til en slags B-medlemmer, som godt vil betale for at få bedre samvittighed. De køber sig en form for aflad ved at være faste donorer, men ønsker ikke bøvlet med mødedeltagelse og gratis arbejde for fællesskabet.

- Så er der, hvad man kan kalde C-medlemmer. For dem er sagen vigtig, ligesom for B-medlemmerne, og de er ikke aktive til daglig, men kan tilkaldes, når der er brug for dem, f.eks. til kørsel i idrætsforeningen eller professionel hjælp med revision og fondsansøgninger. Både B- og C-medlemmerne skal gøres til hverdagens helte. Det bør ikke længere være et fyord at være helt eller delvist passiv.

- Men man må også arbejde mere målrettet og professionelt med rekruttering, siger Brink Lund og nævner Roskilde Festival og Tuborgfondet som eksempler på fornyere af medlemsbegrebet. Roskilde Festival har 75.000 betalende frivillige donorer, men kun 10.000 medlemmer i selve foreningen. Tuborgfondet slog som et eksperiment to ledige pladser op som bestyrelsesmedlemmer og fik så mange ansøgere, at der nu er oprettet et særligt unge-repræsentantskab.

Er vores rige foreningsliv i Norden blevet så fremmedgørende, at vi er ved at miste det, spørger forskerne bag 'Associative Governance in Scandinavia'. Svaret er ja, hvis det ikke holdes ved lige eller gentænkes. Her er Foreningen Norden i samarbejde med en række andre aktører på Folkemødet sidste sommer. Foto: Andreas Omvik, Norden.org.

Anker Brink Lund og hans forskerkolleger kommer med ideer til revitalisering af det nordiske foreningsliv. Her holder han oplæg på Isobros repræsentantskabsmøde om netop fremtidens foreningsliv. Isobro er indsamlingsorganisationernes brancheorganisation. Foto: Emilie Tranholm Larsen.

Har Foreningen Norden en fremtid?

Det er nærliggende at spørge Brink Lund, hvordan han ser Foreningen Norden – og hvilke råd, han vil give os?

- Hvad er det, I giver til medlemmerne og samfundet? Det tror jeg, at I skal være tydeligere med at besvare. Foreningens formål er jo at oplyse om den nordiske identitet og give den styrke. Det er ikke ret konkret eller velafgrænset. Der er nationale afdelinger i de nordiske lande. Men hvor meget samarbejde er der?

- Jeg tror, at I mangler 'gode fjender', fordi konflikter skærper argumentationen. Konflikter driver i høj grad de mere idébaserede foreninger.

- Jeg tror også, at I bliver nødt til at rydde op. Måske har I bredt jer over for meget. Prøv at gentænke, hvorfor I er sat i verden. Og forhold jer til medlemsbegrebet i en ny tid, hvor passive medlemmer ikke behøver skamme sig.

At genopfinde eksistensberettigelsen

Mere generelt mener Anker Brink Lund, at nordiske foreninger historisk har været gode til at forny sig og genopfinde deres eksistensberettigelse.

- Hedeselskabet blev stiftet for 150 år siden med det formål at indvinde landbrugsjord og rette åerne ud. I dag er formålet omvendt: medlemmerne forer sig om at få åerne til at sno sig igen. Spejder Sport var som foreningsdrevet forretning på vej ned, men blev reddet ved at organisere sig professionelt som virksomhed. Mange pensionsselskaber har erkendt, at medlemmerne ikke kan se sig selv i det repræsentative fjerndemokrati, hvor man jo sjældent kender kandidaterne personligt. Derfor er stemmeprocenterne mikroskopiske. Der må suppleres med mere direkte demokrati. Det samme gælder i boligbevægelsen.

- Når det handler om medlemsbegrebet, er folkekirken et godt eksempel på, at mange er passive, men alligevel kontingentbetalende og egentlig ikke forventer noget til gengæld. Her er tale om en dekoncentreret statsforvaltning, hvor det er svært at sige, hvem der ejer kirken – og det er netop meningen. Bagsiden af medaljen er, at menighedsrådene – som vel nok er den foreningskonstruktion som kommer tættest på at være kirkebestyrer – består af amatører, som ofte ikke magter at lede og forhandle med de professionelle ansatte.

Men i det store og hele er det nordiske særkende med et stærkt foreningsliv, der respekterer rammerne for forhandling, en enorm styrke, mener Brink Lund.

- Vi har fundet gode måder, hvor vi kan være uenige på en civiliseret måde. Vi har været gode til at lære af hinanden i Norden og være fleksible. Til gengæld har kommunerne taget en stor del af opgaverne fra foreningerne og virksomhedernes HR-afdelinger erstatter for mange et aktivt medlemskab af en fagforening.

Anker Brink Lund understreger, at der ikke findes én entydig og ufejlbarlig model for 'associative governance' i Norden, men varierende typer inden for områder som arbejdsmarked, andelsbevægelse, boligsektor og frikirkelig organisering.

- På civilsamfundet.dk kan du finde mere viden om foreningsliv og samfund.
- Du kan gratis downloade bogen 'Associative Governance in Scandinavia' i fuld tekst her: taylorfrancis.com. Blot søg på titlen.

eø

VR TravelTM

OPTIMIZE YOUR TRAVEL BUDGET

Danmark
Grønland

Rejser til Grønland

Ro til smukke oplevelser

Vores rejseeksperter planlægger din tur uanset formål

- Forretningsrejse
- Konference med gæster fra hele verden
- Besøgs- og grupperejser

Få bedre oplevelser, når vi reserverer hele din rejse

Med 50 års kendskab til transportmulighederne reserverer vi hele din rejse med fly, bådtransport og hotelovernatning.

Kontakt kundeservice og begynd at glæde dig allerede nu

+45 7642 9999 . +299 322899 . vr-travel.com

FULL
SERVICE

SELF
SERVICE

Skelsættende tid i Nordens historie

Vi har i Norden ansvar for ishavet ved Grønlands kyster, for sikkerheden i Østersøen og i luftrummet både i Arktis og over Østersøen. Derfor skal vi integrere vores forsvarsenheder på en helt anden måde end før, lød det fra Foreningen Nordens formand Lars Barfoed på repræsentantskabsmødet i København i maj.

- Politisk er vi i Norden på et skelsættende sted i historien. Europa er i en kritisk situation på flere fronter. Det gælder krigen i Ukraine, klimakrisen og den globale konkurrence, der truer vores velstand, hvis vi ikke kan blive mere konkurrencedygtige. Og der står vi i Norden som en region i Europa med store muligheder for at påvirke slagets gang, hvis vi står sammen om det, men også med rigtig gode muligheder for at gå foran og vise det gode

Lars Barfoed på vej rundt for at hilse på repræsentanter fra afdelinger og kredse fra hele landet. Her er han nået til Villy Dall fra Thisted-afdelingen, mens man i baggrunden ser FU-medlem Jens Utoft, kredsformand for Midt/Nord (tv.) i drøftelse med politisk konsulent på landskontoret, Morten Schiøttz. Foto: Jacob Carlsen.

eksempel til efterlevelse, sagde Lars Barfoed i sin beretning til repræsentantskabet, der var samlet den 25. maj på Nordatlantens Brygge i København – og han fortsatte:

- Mest epokegørende er det, at Sverige og Finland nu begge er fuldgældige medlemmer af Nato. Det er første gang siden Kalmarunionen, at vi har et nordisk forsvarsfællesskab, der dækker hele Norden. Det er med andre ord historisk.

- Vi står også i Norden med betydelige fælles sikkerhedspolitiske

udfordringer ud over krigen i Ukraine. Vi har i fællesskab et ansvar både for ishavet ved Grønlands kyster, for sikkerheden på Østersøen og i luftrummet både i Arktis og over Østersøen. Men vi kan integrere vores forsvarsenheder på en helt anden måde end før Sveriges og Finlands indmeldelse i Nato.

Og så kan vi også noget, når det gælder den grønne omstilling til større bæredygtighed. Ikke mindst skal vi samordne energipolitikken endnu bedre i de nordiske lande, både for at styrke de vedvarende energikilder og af hensyn til forsyningssikkerheden. Vi skal kunne dele elektricitet endnu bedre på tværs af

landegrænserne, og vi skal blive bedre til at øge både udbud og efterspørgsel af brint og ptx-brændstoffer.

- Og helt overordnet deler vi grundlæggende værdier om demokrati og menneskerettigheder samt andre værdier, som vi ser som en naturlig del af et retssamfund, sagde formanden for Foreningen Norden.

Borgmester Line Barfod fik buket og Foreningen Nordens Arnoldi-plakat fra jubilæumsåret af formand Lars Barfoed, da hun havde holdt velkomst-tale på vegne af Københavns Kommune. Foto: Jacob Carlsen.

Line Barfod: Rigsfællesskabets hovedstæder i nyt samarbejde

København indleder tæt samarbejde med Nuuk og Torshavn, sagde borgmester Line Barfod (E) i sin velkomst til repræsentantskabsmødet.

Repræsentantskabet blev budt velkommen til København af en af foreningens egne landsstyrelsesmedlemmer, teknik- og miljøborgmester i København Line Barfod, som bebudede et tættere samarbejde mellem hovedstæderne i det danske rige, København, Nuuk og Torshavn.

- Vi ved, at det har stor betydning, hvordan vi tager imod folk fra Færøerne og Grønland, når de kommer til København, og nu ser vi på, hvordan vi kan forbedre disse forhold og i det hele taget samarbejde mere, sagde Barfod og oplyste, at København allerede samarbejder med Stockholm og Malmø.

- Vi har haft to besøg fra Stockholm, hvor vi alle er blevet klogere på trafik og byudvikling – og da København sidste år var europæisk arkitekturhovedstad, havde vi et bredt samarbejde med både Malmø og det øvrige Skåne, især i regi af Greater Copenhagen, sagde hun.

- Vi nyder godt af de fordele, der kommer af at vi kender hinanden i Norden. Desuden er det vigtigt, at vi som politikere og embedsmænd holder os for øje, at nordisk samarbejde ikke er noget, vi har fundet på. Det er kommet nedefra, fordi befolkningerne historisk har ønsket det – og har presset på over for os politikere.

Foreningen Norden: Direkte valg til Nordisk Råd

Repræsentantskabsmødet vedtog en udtalelse, som forslår et Nordisk Råd med to kamre; et med parlaments-politikere og et andet bestående af direkte valgte medlemmer.

Det direkte valg til Europa-Parlamentet skal suppleres med direkte valg til Nordisk Råd, foreslår Foreningen Norden, som mener at rådet skal bestå af to kamre. Det ene skal, som nu, bestå af nordiske parlaments politikere, det andet af direkte valgte medlemmer.

Foreningens genvalgte formand Lars Barfoed siger om forslaget om direkte valg hvert fjerde år.

- Det nordiske samarbejde er så nyttigt og vigtigt, at også Nordisk Råd bør have større offentlig bevågenhed – og direkte valg er en af vejene. Direkte valg vil betyde, at de valgte skal stå til regnskab overfor borgerne og kæmpe for deres mandater. Det vil løfte interessen for Nordisk Råd, at vi dermed får en bred inddragelse af samfundsgrupper og flere perspektiver i de politiske beslutninger, siger Barfoed.

Nyvalgt næstformand Jonas Roelsgaard og genvalgt formand Lars Barfoed i munter drøftelse i en pause under repræsentantskabsmødet på Nordatlantens Brygge.
Foto: Jacob Carlsen.

Nordisk Sommerlejr i Hillerød – stadig større succes, sagde Barfoed:

- En organisatorisk aktivitet, vi fik genstartet i 2023, var desuden Nordisk Sommerlejr. Sidste år samlede vi næsten 50 unge i Hillerød til en uge med lege, udfordringer og oplevelser. Unge fra hele Norden, der skabte nye relationer, lærte sprog og kultur -

det er byggestenene for det kommende nordiske samarbejde. Og det var en succes; i år er der tilmeldt 75 unge til lejrskolen, som forhåbentligt i mange år fremover vil skabe glæde blandt børn og unge.

Kras kritik af ministerrådets egenrådighed

Et af kritikpunkterne på repræsentantskabsmødet rettede sig mod Nordisk Ministerråd, som uden foregående drøftelse har trukket Info Norden væk fra Foreningen Norden og ind i ministerrådets administration.

Lars Barfoed var særdeles kras i sin kritik af denne centralisering af den nordiske vejlednings- og informationstjeneste.

- Det er en vigtig aktivitet, som vi har forvaltet til alles tilfredshed. Det har stor betydning, at vejledningen ligger i regi af civilsamfundet i stedet for en offentlig myndighed. Det har også skabt en række positive afledte effekter, at Info Norden er en del af vores organisation. Vi har derfor i regi af FNF (Foreningerne Nordens Forbund, red.) og vores egen nationale forening protesteret kraftigt over for det.

- Vi forventer at få en dialog om det i den kommende tid, men er skuffede over, at dialogen ikke blev gennemført, før beslutningen blev truffet. Vi går selvfølgelig efter at omgøre den, men hvis det ikke er en mulighed, må vi insistere på at blive holdt skadesløse, så besparelsen ikke rammer vores aktivitetsmuligheder i øvrigt.

Han blev bakket op af formanden for Sønderjyllandskredsens, tidligere justits-, kultur- og europaminister og viceministerpræsident i Slesvig-Holsten, Anke Spoorendonk.

- Vi må kræve en konsultationsproces! Og det kan godt være, at Nordisk Ministerråd er i gang med en høringsproces om vision og store ord. Men så giver det jo ingen mening at handle hen over hovedet på civilsamfundet, sagde hun.

Formanden for Foreningen Norden i København, Jeppe Strandberg Mugaas byder velkommen til repræsentantskabet på afdelingens vegne.
Foto: Jacob Carlsen.

Nyt nordisk hus

**- Foreningerne Nordens
Forbund er flyttet ind i samme
hus som Foreningen Norden,
lød det fra formanden:**

- Hen over året har vi sammen med Foreningen Norden i de andre nordiske lande i regi af FNF gennemført en modernisering af vedtægterne for FNF. Desuden har vi fået selskab af sekretariatet i FNF på vores domicil på Vandkunsten. Vi kan nu på flere måder udnytte synergien af det fælles domicil, idet vi sammen har kunnet leje hele den øverste etage af bygningen og dermed har vi opnået bedre faciliteter, især mødefaciliteter.

- Kontorfællesskabet med FNF har ikke kun gjort kontoret større, men også mere Nordisk. I dag er der medarbejdere fra samtlige de nordiske lande samlet under taget på Vandkunsten. De synergier, vi opnår ved dette, er mange - fælles konferencer, mødelokaler, faglig sparring og deltagelse i Folke-møder både på Bornholm, Mors og i Bogense.

Annette Wilhelmsen har efter sin politiske karriere været direktør for Tietgenskolen i Odense indtil sidste sommer. Som direktør sikrede hun skolen et stærkt nordisk samarbejde ved at indarbejde Norden i skolens internationale strategi.

Genvalgt formand – to nye næstformænd

Foreningen Norden genvalgte på repræsentantskabsmødet sin formand, tidl. minister (K), Lars Barfoed, som fremover får følge af et delt næstformandsskab bestående af tidl. minister og SF-formand, Annette Wilhelmsen, og konsulent i Dansk Ungdoms Fællesråd, Jonas Roelsgaard. Begge har hidtil siddet i landsstyrelsen og afløser næstformanden gennem otte år, Marion Pedersen, tidligere formand for Folketingets Udenrigsudvalg og folketingsmedlem for Venstre.

Jonas Roelsgaard er specialkonsulent hos Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) med ansvar for DUFs arbejde på områderne Norden og rigsfællesskabet. Han er projektleder for 'Nordens Unge i Bæredygtige Fællesskaber' (NUBF).

Norden skal række ud til den verden, vi er en del af

Klima-, energi- og forsyningsminister Lars Aagaard er en central spiller i det nordiske samarbejde som medlem af hele to ministerråd. Han er særlig glad for en aftale om lagring og transport af CO₂ på tværs i Norden.

Energisamarbejdet i Norden bliver ofte fremhævet i internationale sammenhænge og det er da også et af punkterne, som Lars Aagaard (M) nævner, da Nordiske beder ham beskrive situationen for det nordiske samarbejde på hans område.

- Værdien af det tætte nordiske samarbejde så vi også under energikrisen, hvor Putins aggressive invasion af Ukraine sendte chokbølger gennem energimarkedet. Her blev det for alvor tydeligt, at tæt regionalt samarbejde og solidaritet både i Norden og EU er en forudsætning for at sætte det stærkest mulige hold, når en krise rammer.

Aagaards ministerpost dækker klima, energi og forsyning – områder som rækker ind over miljø og erhvervsinteresser og regionalpolitik. Derfor sidder han da også i to ministerråd i Nordisk Ministerråds regi.

I rådet for Klima og Miljø har Aagaard sæde sammen med miljøminister Magnus Heunicke (S). I rådet for Bæredygtighed og Vækst har han følgeskab af hele to regeringskolleger, erhvervsminister Morten Bødskov (S) og minister for landdistrikter og nordisk samarbejde samt kirke, Morten Dahlin (V).

- Klimaudfordringen går på tværs af grænser og faglige og politiske felter, så det batter ikke meget, hvis vi ikke løfter i flok. Det er præcis det, mine nordiske kollegaer og jeg gør, siger Aagaard, som giver en ny dansk-norsk-svensk aftale som eksempel.

- For nyligt har vi indgået en aftale, som åbnede for CO₂-transport og -lagring på tværs af Danmark, Norge og Sverige. Fangst og lagring af CO₂ er et værktøj, der kan reducere og fjerne nogle af de udledninger, der ellers er meget vanskelige at komme af med.

- Sammen tog vi de første spadestik i den grønne

omstilling og satsede på vedvarende energi. Vi har en fælles vision om at være verdens mest bæredygtige region. Og vi udveksler helt konkret energi på tværs af landegrænser året rundt.

Der har været nordisk energisamarbejde i mere end 100 år, lige siden søkabet mellem Danmark og Sverige blev lagt i 1915, og derfor kan Norden med en vis ret bryste sig af, at vi har haft energi- (og senere også klima-) samarbejde på dagsordenen i Nordisk Ministerråd siden 1972.

- I Norden bindes vi sammen af en fælles historie. Vi står sammen i et værdifællesskab. Og vi er gensidigt afhængige af hinanden. Det gælder også for klima- og energipolitikken, siger Aagaard, som minder om vigtigheden af, at Norden rækker ud internationalt.

- Engang handlede det nordiske samarbejde om at se indad og søge fælles løsninger på fælles udfordringer i det nordiske område. Det skal vi selvfølgelig fortsat gøre, men netop på grund af – og det oplever jeg ofte – de fælles nordiske værdier, vores stærke velfærdsmodeller, demokrati og menneskesyn er det vigtigt, at de nordiske lande står stærkt i såvel europæisk og international sammenhæng. Altså ikke et Norden, der lukker sig om sig selv. Men et Norden, der rækker ud til den verden, vi er en del af.

Klimaminister Aagaard på besøg på Ågården ved Mern i Sydsjælland, hvor det unge par, Thomas og Lin Poulsen, driver bæredygtigt landbrug med vægt på mindst muligt udslip af CO₂. Foto: Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet.

eø

Løfter nationale debatter ind i en nordisk debat

Det er mange år siden, at nordiske perspektiver er blevet løftet så markant, som det sker i efteråret 2025 og 2026 med initiativet Nord 55°. Store mediekoncerner og et kommunikationsbureau ønsker et mere samlet Norden.

Nordisk kunst: Carl Fredrik Reuterswårds bronzerevolver, 'Non-Violence', kan ses uden for FN-hovedkvarteret i New York – og siden 2022 også i Mariehamn på Åland, hvor skulpturen blev afsløret i anledning af Ålands 100-års jubilæum. Foto: Bent Blomqvist, norden.org.

Folkene bag Nord 55° er ikke i tvivl om, at det nordiske perspektiv har momentum, at interessen for nordiske fællesskaber øges og at flere og flere ser progressive dagsordener i Norden, som er værd at deltage i og bygge videre på.

Foreløbig er de ikke mange i antallet af personer, men deres baglande har betydelig gennemslagskraft og er overbeviste om, at der kan profiteres af en voksende interesse for Nordens indretning.

De kalder Nord 55° for et medie- og kultursamarbejde i Norden med det primære formål at holde et topmøde hvert efterår. Tankerne kan ledes hen i retning af World Economic Forum i Davos – afgrænset til de nordiske lande.

Ønsker større forening af Norden

For projektchef Lise Bach Hansen er der ingen tvivl om at det store møde, hun er involveret i at at stable på benene, vil give genlyd i alle de nordiske lande.

- Vi ønsker en nordisk offentlighed, som leder hen mod et mere samlet Norden. Forudsætningen er der allerede i det eksisterende regionale fællesskab. Men vi vil udvide fællesskabet ved at opsamle nationale dagsordener og lade dem indgå i en ny, stor nordisk offentlighed, siger projektchef Lise Bach Hansen.

For Nord 55° handler det om at udnytte det nordiske potentiale.

- Vi er fem velfærdsnationer og tre selvstyreområder, som alle har nogenlunde samme kulturelle og historiske baggrund. Men vi sidder efter vores mening for meget hver for sig og diskuterer, hvad enten det er AI, metoo eller pandemi. Ofte har vi de samme debatter med års forskydning.

- Nu vil vi sætte alle kræfter ind på i et nordisk perspektiv at mobilisere debatter og dagsordener om nogle af de emner, som er uundgåelige. Vi er optaget af temaer som demokratiets overlevelse og den udbredte polarisering. Vi tror også, at et af de store emner i fremtiden bliver unge og demografi – hvis vi skal bevare de velfærdssystemer, som kendetegner vores samfund. Hvad gør vi f.eks. ved den voksende forskel mellem drenge og pigers politiske overbevisninger? Det faldende fødselstal, hvorfor bliver mændene alene i udkanten, mens kvinder søger til storbyerne. Og så er der jo den grønne omstilling, som det hele peger hen imod.

- Vores bidrag er, at vi vil skabe et forum, hvor meningsdannerne fra de nordiske lande mødes. De kan forhåbentlig inspirere medierne i de respektive lande til at løfte debatterne op i et nordisk perspektiv. Alle de vigtige debatter om, hvordan vi tænker og lever anderledes i fremtiden.

- Vi ved jo, at den automatiske vækststrategi, vi alle mere eller mindre bevidst følger ikke kan fortsætte på samme måde. Vi skal bygge, rejse,

Nordisk kultur: I Norge er skisport en af de allerstørste kulturelle begivenheder, især når Norge er vært for VM, som her i 2011. Foto: Eivind Sætre, norden.org.

spise og producere på en anden måde. Hvordan kan Norden gå mere eller mindre samlet ind i den nye tid? Vi kan ikke svare på det, men vi kan præge det offentlige billede og være med til at drive udviklingen.

Selvom der vil blive publiceret en eller anden form for periodisk, redaktionelt medie, er Nord 55° koncentreret om det nordiske topmøde, som vil bestå af 200 inviterede tænkere, kunstnere, videnskabsfolk, organisationsfolk og erhvervsfolk.

Store medievirksomheder skal løfte

Det vil være nogenlunde de samme personer, som medvirker på de årlige konferencer, og fra sekretariatet i Politikens Hus med Lise Bach Hansen i spidsen vil der blive kommunikeret, hvad der sker og siges på konferencen, bl.a. via livestreaming.

Bag Nord 55° er et nyt mediepartnerskab bygget op. JP/Politikens hus, Bonnier News, Amedia i Norge og Konstsamfundet/Huvudstadsbladet i Finland. Projektet er i øvrigt støttet af Have Kommunikation. Styregruppen har repræsentanter fra en række medier og kulturinstitutioner. Initiativgruppen, der driver projektet, består af den administrerende direktør for JP/Politikens Hus, Stig Ørskov, indehaver af Have Kommunikation, Christian Have, forfatter og journalist Hilde Sandvik samt Lise

Bach Hansen, som normalt er programchef for de internationale scener i Det Kgl. Biblioteks bygning, Den Sorte Diamant.

Nordisk Kulturfond har garanteret driften i planlægningen og det første år og initiativet kommer i realiteten som et utilsigtet resultat af Øresundsinstituttets evne til at samle folk og danne netværk.

Øresundsinstituttet har nemlig længe haft et kulturudvalg, som har arrangeret større møder om nordisk kultursamarbejde, som bl.a. Lise Bach Hansen er involveret i. Det hidtil største møde var i den svenske rigsdag i efteråret 2022, hvor ikke mindst danske og svenske kulturpersonligheder var blandt de medvirkende. Nævnes kan skuespiller Stina Ekblad, sangerinden Lisa Nilsson, SVT-direktør Hanne Stjärne – samt Moussa Mchangama og Christian Have.

Fra konference til kronik og handling

Have blev så opløftet over det nordiske potentiale, at han skrev en kronik om det i Jyllands-Posten. Den læste Stig Ørskov og reagerede ved at invitere en lille kreds til det første møde i foråret 2023.

Lise Bach Hansen har arbejdet nordisk i en længere årrække, og der er især én ting, hun har lagt mærke til, når det handler om medie- og kulturpersonligheder.

Nyhedsbrev

Hvis du vil følge med i Nord 55° kan du fra september modtage gratis nyhedsbrev via websitet www.nord55.org

Nordisk kunst og kultur: Medarbejderne i kantinen hos Nordisk Ministerråd skabte til kulturnatten 2023 denne nordiske svane af affaldspapir – og placerede den naturligvis foran Nordens Hus. Foto: Vita Thomsen, norden.org.

- Vi kender dem ikke i den danske offentlighed, altså dem på den anden side af vandet – i Norge, Sverige, Finland og Island. Vi kender vores egne, men sjældent de spændende figurer i f.eks. Sverige. Tag bare Peter Wolodarski. Hvem kender ham? Han er chefredaktør og ansvarlig udgiver for succesavisen Dagens Nyheter. Eller Lawen Redar, som er socialdemokratiets kulturordfører i Sverige? Eller en stor intellektuel samfundsdebattør i Norge, Aslak Myhre – direktør for Norges Nationalbibliotek.

- Er initiativet elitært, spørger nogle. Svaret er, at vi i initiativgruppen selv elsker store folkemøder og kulturmøder, og vi er alle dybt involveret i dem i andre sammenhænge. Dette initiativ er bare noget helt andet. Det er en vision om, at folk der fører debatterne om samfund og kultur rundt i Norden mødes med dem, som har ansvar for at publicere og programsætte.

- Visionen er, at debatterne kan hæve sig fra at være nationale og få perspektivet med fra de andre velfærdssamfund. Fra historien ved vi, at nogle af de store skridt, vi har taget i Norden, dem har vi taget sammen. Tænk bare på det moderne genembrud, hvor tænkere og kunstnere debatterede

på tværs af Norden – og på den måde lavede genembruddet ind i den nye tid sammen. Dengang handlede det både om køn, rettigheder og naturvidenskabens indtog i samfundstænkningen.

- I dag står vi ved et nyt paradigmeskifte. Vi har brug for al den fælles tankekraft, vi kan mobilisere om lige præcis den her særlige samfundsmodel, vi har i Norden, hvis den skal udvikle sig og fortsætte. Vores initiativ skal altså ikke blot bringe mennesker sammen på tværs af Norden, men også samle deres tanker og ord op i en bred og slagkraftig formidling, som skal sætte sig dybe spor i hele Norden, siger Lise Bach Hansen.

eø

Hvad? Hvornår?

NORD 55°-topmødet finder sted første gang i efteråret 2026 i København. I foråret 2025 afholdes et pre-summit i Pressen i København. I efteråret 2025 planlægges tre mindre arrangementer i Oslo, Helsinki og Stockholm.

Nordisk kulturuge

Mød nordiske forfattere, kunstnere og musikere
og smag det nordiske køkken

28. september - 4. oktober 2024

DET SKER PÅ
Rødding
Højskole

I samarbejde med Foreningen NORDEN

"Det var folkeoplysningen, der lagde grunden til det høje, kulturelle niveau, som hersker i de nordiske lande, og det er derfor, at de nordiske samfund er blevet åbne og frie, og dét i et sådant omfang, at man mange steder i verden betragter dem som forbilleder."

Einar Már Guðmundsson

Kursusværter

- Aage Augustinus, cand.mag. i historie og religion, tidl. højskoleforstander.
- Anette Jensen, cand.theol., sognepræst.
- Pia Dahl, fortæller, blokfløjtenist, organist, dirigent.

I samarbejde med Foreningen NORDEN inviterer Rødding Højskole for tiende gang til Nordisk kulturuge. Glæd dig til en uge, hvor du med folkeoplysningen som formidlingsform vil møde historier om nordisk film og litteratur, kunst og design, skole og uddannelse.

William Heinesen sammenlignede Færøerne med et sandskorn på gulvet i en balsal, men som Einar Már Guðmundsson har tilføjet: "Gransker du sandskornet i et forstørrelsesglas, ser du hele verden."

Velkommen til en uge, hvor vi lader forstørrelsesglasset glide henover Norden.

Velkommen til Rødding Højskole

– leverandør af fællesskab og oplysning siden 1844
Anja og Mads Rykind-Eriksen, forstandere

Dagsprogram

Lørdag den 28. september

Kl. 15.00: Ankomst, indkvartering og kaffe.

Kl. 16.30: Velkomst v/ forstander Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 17.15: Introduktion til ugen v/ kursusværterne Anette Jensen og Aage Augustinus.

Kl. 19.30: Nordisk folkedans v/ lærer og danseinstruktør Marianne Timmermann og musiker Bendix Rødgaard.

Søndag den 29. september

Kl. 9.00: Morgensang v/ Anette Jensen.

Kl. 9.40: "Og solen står med bonden op". Grundtvigs politiske filosofi og tanker om folkeoplysning med nordisk udblik v/ Aage Augustinus.

Kl. 14.00: "Et unikt nordisk samarbejde".

Om en nordatlantisk gymnasieklasse v/ Kristoffer Høy Sidenius, rektor for Gribskov Gymnasium.

Kl. 19.30: Filmaften i Rødding Bio. Vi skal se den islandske film fra 2013 "Om mænd og heste", instrueret af Benedikt Erlingsson.

Mandag den 30. september

Kl. 9.00: Morgensang v/ Aage Augustinus.

Kl. 9.40: "To islandske mesterfortællere".

Foredrag om Jón Kalman Stefánsson og Auður Ava Ólafsdóttir v/ Anette Jensen.

Kl. 14.00: "Findes der kobberør i himlen?"

Møde med den færøske forfatter og filminstruktør Katrin Ottarsdóttir.

Kl. 19.30: Filmaften. I forlængelse af eftermiddagens foredrag skal vi se dokumentarfilmen fra 2008 "Ingen kan lave det perfekte", Katrin Ottarsdóttirs portræt af den færøske billedhugger Hans Pauli Olsen.

Tirsdag den 1. oktober

Kl. 9.00: Morgensang v/ tidl. højskoleforstander Eva Bach.

Kl. 9.40: "Hvorfor er Åland finsk?" Nyt lys på Ålands særstatus v/ Villy Dall, journalist og og BA-studerende ved UiT Norges Arktiske Universitet, Tromsø.

Kl. 14.00: "Island set fra hesteryg – udfordringer til hest gennem Island" v/ fortæller Pia Dahl.

Kl. 19.30: "Nordpolen erobret fra luften". En dramatisk fortælling v/ Naja Mikkelsen, maringeolog, seniorforsker ved GEUS, De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland.

Onsdag den 2. oktober

Kl. 9.00-17.00: Heldagstur til Sydslesvig. Gottorp Slot og Slesvig Domkirke

Kl. 20.00: "Fløjtetoner fra hele Norden".

Stemningskoncert v/ blokfløjtenist Pia Dahl.

Torsdag den 3. oktober

Kl. 9.00: Morgensang v/ Aage Augustinus.

Kl. 9.40: "En grønlandsk fortælling". Trilogien om Tabita og Vittu v/ forfatter Iben Mondrup.

Kl. 14.00: "Finsk design på verdensscenen" v/ Anne Blond, kunsthistoriker, direktør for Foreningen Museum Wegner.

Kl. 16.30: "Sang under kirketag".

Aftenklange i Rødding Frimenighedskirke v/ frimenighedspræst Mette Geil.

Kl. 19.00: Festmiddag med sang og ostebord.

Fredag den 4. oktober

Kl. 8.45: "Gå da frit enhver til sit". Morgensang og afrunding v/ forstander Mads Rykind-Eriksen. Derefter afrejse.

Praktisk

Kurset koster 5.950 kr. på dobbeltværelse uden bad (tillæg 1.200 kr. for enkeltværelse) og 6.550 kr. på dobbeltværelse med bad. Yderligere oplysninger, program og tilmelding via Rødding Højskoles hjemmeside www.rhskole.dk.

Fra min nordiske udkigspost:

Verdenshjørne i Nordeuropa – det er Norden

Den danske direktør for Malmö Konstmuseum har oplevet Sverige og Norden gennem 12 år i svenske job. For Kirse Junge-Stevnsborg er Norden ikke noget i sig selv. Men kollegerne i hendes nordiske museums-netværk beriger hinanden. Fordi de er nordiske.

Hun bruger lang tid på at fundere over, hvad Norden egentlig er. Ikke kun fordi Nordiske beder hende forklare, men især fordi hun som direktør for Malmö Konstmuseum ustandseligt undersøger, hvad der er nordisk. Og fordi hun er ankerperson på et nordisk netværk, der gentænker kunstmuseers eksistensberettigelse.

Kirse Junge-Stevnsborg er dansk og har i 12 år bestridt ledende stillinger i svensk kunst- og kulturliv og har i de seneste fem år haft ansvaret for en meget stor samling af nordisk kunst. Hun må om nogen vide, hvad Norden er?

- Norden forandrer sig. Norden bevæger sig over tid. Jo, Norden er en veldefineret geografisk region, men hvis vi ser på vores nordiske kunstsamling, er profilen ikke så nagelfast, i hvert fald ikke geografisk. Gennem tiden er nordisk kunst og vores samling stærkt præget af de baltiske lande, Rusland og Tyskland. Jeg ser mere Norden som et verdenshjørne mod nord.

Kirse Junge-Stevnsborg har tidligere været leder af Gävle Konstcentrum og kurator på Dunkers Kulturhus i Helsingborg, men det er først her i Malmö, at hun for alvor har antaget et nordisk perspektiv som afsæt og vilkår for sit arbejde.

Malmö-pluralisme

- Man siger, at der tales 186 sprog i Malmö, man taler om 'Malmö-pluralitet' og selvom vi også har konflikter, er grænsebyen Malmö med sin store unge befolkning også en markant del af det nye Norden.

For direktøren for Malmö Konstmuseum er der i disse år to tendenser i nordisk kunst og kulturliv. Den ene er at tænke Norden ind i en global sammenhæng. Den anden er at grave, hvor man står.

- Vores næste store udstilling, 'Gränstrakt' handler om at undersøge vores nærområde. Hvad er Skåne og skånsk identitet i landskabsmalerierne? Den løber til november og er blevet til i samarbejde

Fra den aktuelle udstilling, 'Gränstrakt', med skånske landskaber, som deles med Ystad konstmuseum og som kan ses indtil den 3. november. Foto: Malmö Konstmuseum.

med Ystads konstmuseum. Vi ser blandt andet på den nationale dyrkelse, der tog fart fra 1850'erne i form af landskabsdyrkelse. Der var klare forestillinger om, hvad der styrkede nationaliteten. F.eks. anså mange ikke de skånske sletteområder for at være svenske nok.

- Vi er også optaget af de-koloniseringen og hvordan vi skal forholde os til de samiske områder og f.eks. Grønland, som også åbner for nye måder at tænke os selv på. Derfor samarbejder vi også med Konstmuseet i Norr i Kiruna og lærer af dem, hvordan man kan tilnærme sig og samle på den samiske kunst på en relevant måde. Bevidsthed og respekt for et geografisk område og samtidig bevidsthed om sit eget ophav er altid fyldt med blinde vinkler, men det er jo ikke det samme som nationalisme.

Kulturen bygger bro

Fra Kirse Junge-Stevnsborgs nordiske udkigspost i Malmø oplever hun en stigende interesse for, at

Fra udstillingen Polygraph, Carl Hammoud, 'Analepsis (Flashback)', 2010. Foto: Malmö Konstmuseum.

'Savværket i decembersol', Ester Almqvist, 1914.

Foto: Malmö Konstmuseum.

Fra Den Baltiske Udstilling i Malmø i 1914, Carl Larsson, selvportræt, 1912. Foto: Malmö Konstmuseum.

kultur kan bygge bro mellem brudflader i samfundet.

- Her i Malmø har museet og hele kommunen, som vi er en del af, meget aktivt støttet antiracistiske projekter og sat gang i diskussioner om demokrati og aktivisme, og jeg oplever, at alle er optagede af, at kulturinstitutionerne skal bruges og skabe rum for gode vigtige samtaler og for måder at være sammen på. Kultur kan bruges til at hele konflikter - ikke bare lokalt, men også ude i den store verden.

Direktøren har fra sine 12 år på svenske arbejdspladser samlet mange erfaringer om, hvad der er ens i Danmark og Sverige - og hvad der adskiller os.

- I Sverige er det meste lidt mere formelt, og samtidig er der også mere inddragelse i forhold til f.eks. medarbejdernes synspunkter og hvordan man tænker ledelse og samarbejde. Så der er en lidt længere arbejdsgang i forhold til udviklingsspørgsmål, men også organisatoriske spørgsmål, fordi der er så mange regler. I Danmark er vejen kortere og tonen mere uformel, siger Kirse Junge-Stevnsborg.

- Den pædagogiske opgave er meget stærk i de svenske kommuner. De fleste steder har man høje ambitioner om, at kunst skal være for alle. Der er en forventning om, at vi skal have et læringsblik på alt, hvad vi gør, og at vi skal være en betydningsagent og sammenhængskraft i samfundet. I

'Et hjørne i atelieret', Vilhelm Hammershøi, ca. 1910. Foto: Matilda Thulin, Malmö Konstmuseum.

Museum Why?

Museer i Norden (og i hele verden) står over for udfordringer. Både fordi de vestlige værdisæt om kunst og kultur ikke længere er så indlysende rigtige eller er socialt bæredygtige. Men også fordi museerne selv ønsker at skabe museer, der er bedre, mere rummelige og har relevans for bredere dele af den offentlighed, de har til hensigt at betjene.

De fire nordiske kunstmuseer er Malmö Konstmuseum, norske Trondheim kunstmuseum, Museet for Samtidskunst i Roskilde og finske Nykyaikainen museo Kiasma, som sammen med Københavns Universitets forskningscenter Art as Forum udgør det kreative læringsnetværk 'Museum Why?'

Netværket strækker sig fra 2021-2024 og omfatter tre offentlige seminarer, et specialtidsskrift samt en afsluttende konference og publikation. Netværket er støttet af Nordisk Kulturkontakt, Nordisk Kulturfond, Novo Nordisk Fonden og Statens Kunstfond.

Sverige er kunst i det hele taget mere en del af en velfærdstænkning, men der er færre muligheder for undergrundsinitiativer og færre muligheder for storslåede satsninger via f.eks. privat finansiering og fonde, siger hun.

Malerne Valentin Serov, Carl Larsson og Aleksandr Golovin.
Foto: Andreas Nilsson, Malmö Konstmuseum.

Malmö Konstmuseum

Museet blev grundlagt i 1841 og er placeret i slotsbygningen Malmøhus fra 1500-tallet og har en samling på 40.000 værker med hovedvægt på nordisk kunst og kunsthåndværk. I de seneste 20 år har museet aktivt samlet på nordisk samtidskunst. Bygningen huser også Malmø Museer, som har udstillinger om kultur, historie, natur, teknik og søfart.

Nyttigt nordisk netværk

Når disse linjer læses, er et stort nordisk netværk af kunstmuseer netop afsluttet i sin nuværende form. 'Museum Why?' (se box herunder) har haft kæmpemæssig betydning for Kirse Junge-Stevnsborg og en lang række nordiske kolleger.

- Det er ukompliceret, nemt og givende. Vi udveksler både perspektiver, metoder, kunst og medarbejdere og er virkelig gode til at lære af hinanden. Der er jo så nemt at samarbejde i Norden, både fordi vi spejler os i hinanden og fordi vi uden større anstrengelser kan mødes rent fysisk.

- Netværket har ikke nordisk som tema. For os er den nordiske region og identitet en trædesten til samarbejde, sammenligning og læring af hinanden. Vi hylder altså ikke det nordiske, fordi det er nordisk, men fordi vi nordiske nabo-institutioner kan bruge hinanden. Hvordan kan vi som museer bidrage til velfærdstaterne, diskutere værdier og demokrati? Svenskerne bruger ordet kundskabsudvikling og det er netop, hvad vi nyder godt af, siger Junge-Stevnsborg.

eø

Her er klassisk foreningsledelse roden til fremgang

Foreningen Norden i Slagelse vokser ikke, fordi den tilbyder nye mødeformer eller banebrydende arrangementer. Hemmeligheden er gode solide foredrag, faste ture forår og sommer, venskabstræf og god kommunikation.

- Vi tager vare på medlemmerne. Vi vil gerne have, at de trives hos os, er den sidste sætning fra Steen Ludvigsen i samtalen med Nordiske. Netop de ord rammer plet i vores indtryk af den livskraftige vest-sjællandske afdeling af Foreningen Norden. For her passes og plejes medlemmerne, ikke mindst de nye, og dem kommer der faktisk en del af – sidste år 10.

Vi vil undersøge hemmeligheden bag afdelingens succes og her er formand Steen Ludvigsen ikke til at komme uden om, selvom han bedyrer, at holdarbejde er hemmeligheden.

Ny generation på vej

Ludvigsen har været formand i 15 år og aktiv i bestyrelsen lang tid før. Men ikke så meget længere.

- Man skal forberede generationsskifte, mens det går godt. Derfor har vi netop udvidet bestyrelsen til ni medlemmer og i realiteten flere, idet ægtefællerne oftest også deltager i det praktiske arbejde. De to nye i bestyrelsen er endnu på arbejdsmarkedet, så vi må nu flytte møderne fra eftermiddag til aften. Det er kun godt med forandring og det tegner godt for fremtiden, siger Ludvigsen, som har passeret 80 år, men som han siger: - Jeg kan lige så meget som tidligere, det tager bare længere tid.

Det er da også ganske meget Ludvigsen og bestyrelsen får fra hånden. Afdelingen er præget af højt aktivitetsniveau med stor tilslutning. Hemmeligheden skal ikke blot findes i bestyrelsens engagement, men mest af alt i god klassisk forenings-

ledelse, hvor aktiviteter, kommunikation og god stemning er nøgleord. Og her kommer medlemstrivsel ind i billedet.

- God stemning er helt afgørende. Vi gør os altid umage, når vi byder velkommen med kaffe og hjemmebag, og vi tager os i særlig grad af de nye, som skal føle sig trygge og godt tilpas. God behandling af medlemmerne giver jo pote i form af flere, tilfredse medlemmer, siger Ludvigsen, som kan bryste sig af at stå i spidsen for Danmarks femtestørste Norden-afdeling med 255 medlemmer.

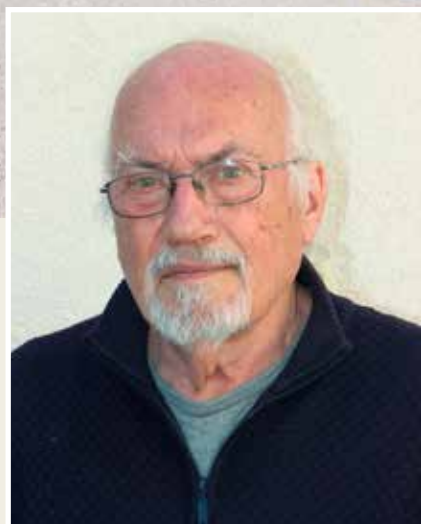
Perlerække af foredrag

Hvis man kaster et blik på listen over foredragsholdere de seneste år, består den af attraktive navne, som ofte trækker 60-70 deltagere: professor Minik Rosing, professor Sebastian Mernild, tidl. minister og EU-kommissær Connie Hedegaard, historiker Rasmus Glenthøj, dokumentarinstruktør og filmfotograf Lasse Rahbek, professor Dorthe Dahl-Jensen og hendes søster, seismologen Trine Dahl-Jensen. Mange af dem er ansatte forskere, der er vant til og betragter folkelig formidling af svært stof som en del af deres arbejde, og honoraret er normalt rimeligt.

Ved siden af foredragene tilbyder afdelingen en årlig forårstur og en sommerrejse, der som oftest bliver udsolgt. Denne sommer rejser 47 medlemmer til Stockholm.

- Vi tager det ikke så nøje, om man er medlem eller ej - både på turene og til foredrag. Mange gæster ender jo med at melde sig ind alligevel, siger formanden.

Hvor mange afdelinger har måttet drosle ned på deres nordiske venskabsbyaktiviteter i de senere år, er det omvendt i Slagelse, hvor man lige nu forbereder rykind til september af nordiske fæller fra venskabsbyerne i Finland, Sverige og Norge. Dette træf går på skift hvert andet år mellem byerne og

er genopstået på Steen Ludvigsens initiativ, efter at have ligget stille i mange år. På træffets sidste dag samles formændene og fastlægger rammerne for næste træf.

Slagkraftig formidling

Steen Ludvigsen er som gammel foreningsaktiv leder bevidst om, at det ikke er nok at tilbyde attraktivt indhold til medlemmerne. Der skal også kommunikeres – udover medlemskredsen.

- Vi har altid gjort meget ud af forholdet til vores to lokale medier, dagbladet Sjællandske og Uge-

avisen Slagelse, som er flinke til at foromtale vores aktiviteter. Vi sørger også for at vores programhæfte findes på alle kommunens biblioteker, og vi har en velfungerende hjemmeside, som bestyres af en dygtig bestyrelseskollega med forstand på den slags. Så folk i Slagelse kender os og ved, hvad vi står for, lyder det fra formanden, som også nyder godt af et samarbejde om 'Skumringstimen' med kommunens hovedbibliotek.

- Vi slår halv skade med biblioteket og kan derfor tilbyde fine oplæsningsaftener ganske gratis. Forrige år med forfatteren Ida Jessen, som bor i Sorø, sidste år med forfatteren Dy Plambeck og i år med en tredje forfatter, Jens Blendstrup fra Korsør.

Slagelse-afdelingens optur tog sin begyndelse fra et lavpunkt i 2008. Ingen havde dengang lyst til at tage over efter den hidtidige formand og kasserer og Steen Ludvigsen var selv trådt ud efter en periode i bestyrelsen. Men da en endnu tidligere formand mødte op og opfordrede til genrejsning, meldte Ludvigsen sig igen – og har nu været formand og foreningen har oplevet fremgang lige siden.

Slagelse-afdelingen har som så mange andre afdelinger stolte rejsetraditioner, også til mere fjerne egne af Norden. Her er turen gået til nationalparken Abisko i det nordligste Sverige – på vej til Narvik i Norge i 2019. Foto: Steen Ludvigsen.

eø

FORENINGEN
NORDEN

Kongen protektor for Foreningen Norden

Dronning Margrethe overdrager en række protektioner til sin søn, kong Frederik, heraf protektionen for Foreningen Norden. Åbenhed, tillid og samarbejde er nordiske nøgleord, sagde kongen til Nordiske, da han endnu var kronprins.

Yderligere overtager kongen 13 protektioner fra dronning Margrethe, hvoraf en række af organisationerne har en historisk tilknytning til Kongehuset. Dronning Margrethe beholder 20 af sine 81 protektioner. Antallet af protektioner udgør herefter 140 i alt for medlemmerne af den kongelige familie. Tidligere var tallet 258.

- Vi er usigelig stolte over den anerkendelse af vores arbejde, som kongen viser ved at overtage protektionen efter dronning

Margrethe. Det er tydeligt, at kongen fra første færd bærer Norden og rigsfællesskabet med sig i sin kongegerning. Kongeparrets første statsbesøg til Sverige og Norge, og kommende besøg på Færøerne og i Grønland, vidner om kongens tætte bånd til de nordiske lande, siger Lars Barfoed, formand for Foreningen Norden.

I Foreningen Nordens 100 års jubilæumsmagasin, Nordiske i 2019, bragte vi et længere interview med kongen (dengang kronprins), der bar titlen 'Nordisk verdensborger – Danmarks kronprins'. Her satte den daværende kronprins ord på, hvad Norden betyder for ham.

- Det gør mig stolt at være fra Norden! Vi er jo fem stærke og uafhængige lande, der er bundet sammen gennem sprog, ytringsfrihed og en ensartet demokratisk udvikling. Vi er solide og robuste stater både politisk og økonomisk og det giver da også genlyd ude i verden. Åbenhed, tillid og samarbejde er nordiske nøgleord, sagde kronprinsen.

eø